

УДК 070: 908 (091) (477.84)

Пелешок О. О.

аспірантка кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ДО ПРОБЛЕМИ КРАЄЗНАВЧОГО НАРАТИВУ У ВИМІРАХ ЖУРНАЛІСТИКИ: НАУКОВО-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНА ПАРАДИГМА

Статтю присвячено дослідженню особливостей понять «наратив» та «краєзнавчий наратив», з'ясуванню їх походження та історіографії. Звернено увагу на специфіку текстової моделі при творенні краєзнавчого наративу, його тематичну специфіку та особливості сприйняття реципієнтом. Розглянуто наукову парадигму краєзнавчого наративу, наголошено на ролі історичного краєзнавства в концептуалізації газетного тексту в регіональних ЗМК. Означено етапи роботи над створенням краєзнавчої нарації, обґрунтовано необхідність вивчення краєзнавчого складника газетного тексту, що дозволить журналістикознавцям зосередитися на питаннях відображення національної самосвідомості на рівні текстової реалізації та допомогти переходу сучасним регіональним медіа до цілісного погляду на історію краю, його культури й мистецтва.

Актуальність роботи зумовлена тим, що на сьогодні дедалі важливішим стає питання вивчення у журналістикознавстві локальних текстів, моделювання регіонально-історичної проблеми в медійному дискурсі. Мета дослідження полягає у з'ясуванні поняття «краєзнавчий наратив», специфіці його практичного застосування журналістами.

Таким чином, дослідження краєзнавчих наративів є важливою складовою частиною сучасного журналістикознавства, оскільки такі тексти виявляють важливі аспекти різноманітного світу людини, сприяють самоусвідомленню себе як частини загального регіонального простору, виступають чинником, що організовує співвідношення людини й середовища її існування, є неодмінним складником процесу самоідентифікації. Вивчення краєзнавчого складника газетного тексту з такої перспективи дозволить зосередитися на питаннях відображення національної самосвідомості на рівні текстової реалізації. Проблематика наративного журналістського тексту перебуває на стадії становлення, оскільки вивчення журналістських наративів в Україні тільки починається. Об'єктом їх досліджень повинні все частіше бути публікації друкованих ЗМК, що може допомогти переходу сучасним регіональним медіа до цілісного погляду на історію краю,

оскільки краєзнавчий текст може бути основою цілісного дослідження місцевої історії, культури і мистецтва.

Ключові слова: журналістикознавство, краєзнавчий наратив, нарація, текст, преса, медіа, аудиторія, реципієнт, ЗМК.

Peleshok O. O.

graduate of the Department of Journalism, Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine

TO THE PROBLEM OF LOCAL NARRATIVE ACCORDING TO THE MAIN POINTS OF JOURNALISM: SCIENTIFICALLY-BASED PARADIGM

The urgency of the work is due to the fact that today it is becoming increasingly important to study the local texts in journalism, to model the regional-historical problem in the media discourse. The purpose of the study is to clarify the concept of "lore narrative", the specifics of its practical use by journalists.

Thus, the study of lore narratives is an important component of modern journalism, because such texts reveal important aspects of the diverse world of people, contribute to self-awareness as part of the common regional space, act as a factor in organizing the relationship between people and their environment, are essential for self-identification process. Studying the local lore of the newspaper text from this perspective will allow us to focus on the issues of reflection of national consciousness at the level of textual realization. The problematic of narrative journalistic text is in its infancy, as the study of journalistic narratives in Ukraine is only just beginning. The focus of their research should be on the publication of printed media, which can help the transition of modern regional media to a holistic view of the history of the region, since local lore may be the basis for a holistic study of local history, culture and art.

The urgency of the work is due to the fact that today it is becoming increasingly important to study the local texts in journalism, to model the regional-historical problem in the media discourse. The purpose of the study is to clarify the concept of "lore narrative", the specifics of its practical use by journalists.

Thus, the study of lore narratives is an important component of modern journalism, because such texts reveal important aspects of the diverse world of people, contribute to self-awareness as part of the common regional space, act as a factor in organizing the relationship between people and their environment, are essential for self-identification process. Studying the local lore of the newspaper text from this perspective will allow us to focus on the issues of reflection of national consciousness at the level of textual realization. The problematic of narrative

journalistic text is in its infancy, as the study of journalistic narratives in Ukraine is only just beginning. The focus of their research should be on the publication of printed media, which can help the transition of modern regional media to a holistic view of the history of the region, since local lore may be the basis for a holistic study of local history, culture and art.

Keywords: journalism, local narrative, narration, text, press, media, audience, recipient, mass media.

Постановка проблеми. За останні роки увагу українських науковців у галузі соціальних комунікацій дедалі частіше привертають сучасні газетні тексти краєзнавчого спрямування. Це й не дивно, адже знаком теперішнього часу є інтерес до проблем регіональної історичної та культурної ідентичності, до якої можна віднести дослідження історії та культури рідного краю. Звернення до них продиктоване змінами в національному самоосмисленні регіону як категорії культури, співвіднесення його із цілісним простором. Такий пильний дослідницький інтерес дає підстави поставити питання про розуміння журналістикознавцями механізмів формування структури газетного краєзнавчого наративу.

Актуальність роботи зумовлена тим, що на сьогодні дедалі важливішим стає питання вивчення у журналістикознавстві локальних текстів, моделювання регіонально-історичної проблеми в медійному дискурсі.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні поняття «краєзнавчий наратив», специфіці його практичного застосування журналістами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливе місце в контексті сучасного знання про комунікацію, її мовної і текстової специфіки відводиться поняттю «наратив» (від англ. і франц. narrative — розповідь, оповідання) як об'єкту наукового пізнання [4, с. 143–149]. На основі теоретичних досліджень поняття, розпочатих ще Арістотелем в його «Поетиці», у 60-х рр. XX ст. сформуливалася наратологія — особлива наукова дисципліна, що «досліджує природу, форму і функціонування наративу (незалежно від середовища представлення) і намагається характеризувати наративну компетенцію» [15, с. 83].

Теорія наративу заснована на ідеях К. Фрідемана, М. Бахтіна, Б. Кормана, В. Проппа, Б. Томашевського, А. Веселовського, Б. Успенського та інших. Поняття «наратив», уведене в науковий обіг Ц. Тодоровим 1968 р., стало загальноновживаним у роботах європейських дослідників:

Р. Барта, В. Беньяміна, А. Греймаса, Ж. Женнета, П. Рікера та ін. Французькі структуралісти, зокрема Ж. Женнет, визначали наратив як особливий «тип дискурсу» і пропонували трирівневу модель організації тексту: *історія* (визначає зміст того, про що розповідається), *розповідь* (висловлювання, дискурс, власне розповідний текст), *нарація* (розповідний акт, реальна чи вигадана ситуація розповідання) [2, с. 65]. Формулювання засноване на визнанні взаємодії двох подій: «події, про які розповідається, і події самої розповіді» (М. Бахтін), залишається актуальними і сьогодні. Зокрема, В. Тюпа пропонує аналогічне, але сучасніше визначення: «Наратив є обширним і різномірним за структурою поєднаних двох подібних дискурсивних практик, що зв'язують в єдине ціле дві різномірні події — референтну і комунікативну» [16]. Тобто наратив — це поєднання лінгвістичних і психологічних структур, переданих культурно-історично через майстерність автора, що залежить від його соціально-комунікативних та професійних здібностей [1].

Дослідник В. Лабов визначає наратив як сукупність специфічних лінгвістичних засобів, що перетворюють «сирий» минулий досвід у хронологічно впорядковані й емоційно і соціально оформлені події. Це «спосіб репрезентації минулого досвіду за допомогою послідовності впорядкованих речень, які відображають часову послідовність подій» [20, с. 25]. Необхідними, на думку В. Передерія, лінгвістичними ознаками наративу є: 1) наявність підрядних речень, які відповідають часовій організації подій; 2) віднесеність оповіді до минулого часу; 3) наявність певних структурних компонентів — орієнтування (опису місця, часу дії, персонажів), ускладнення чи конфлікту, оцінки (вираження авторського ставлення до подій), завершення розповіді та її стосунок до «тут-і-тепер» [12, с. 192].

Результати дослідження. Наратив — це певним чином структурований текст, що викладає історію (низку подій) та експліцитно або імпліцитно зображає оповідну інстанцію [17, с. 20]. На думку І. Папуші, наратив — це репрезентація певної історії, яка має свій час і простір [11]. Журналістика трансформує інформаційне повідомлення в наратив, що веде до впорядкування досвіду автора й адресата у зв'язку з тим, що зміст історії переноситься з фабули на процес і спосіб оповіді — наратив. Так формується послідовність викладу емпіричних даних у журналістському тексті, що дозволяє адресату зануритися в описувані події. Саме тому, коли ми характеризуємо подію, історію чи наратив, варто пам'ятати, що йдеться про дослідницьку реконструкцію [8, с. 262].

За словами Г. Почепцова, медійний наратив — це віртуальний продукт, який під час передачі стає продуктом інформаційним, а спрямований він на стимулювання конкретних фізичних дій [13, с. 333].

Сьогодні у вигляді наративного тексту представляються, на думку багатьох вчених, і людина, і її свідомість, і дійсність. А історію людства творять не тільки великі події — іноді «регіональні дрібниці» є тими цеглинами, з яких твориться історія. Відтак краєзнавство ж в основному і є збирачем дрібних регіональних фактів, з яких читач черпає знання про життя свого краю. В останні роки, крім терміна «краєзнавство», активно використовуються близькі йому за значенням поняття «*місцева, локальна, регіональна історія*» або «*історична регіоналістика*». Воно є особливою формою пізнання зі специфічною єдністю теорії і практики. Це спосіб локальної ідентифікації та орієнтації в глобальному світі, своєрідна філософія облаштування на своєму місці. Акцентуючи на особливій ролі переломних історичних етапів, краєзнавство функціонально входить у процес становлення громадянського суспільства, стаючи в ідеалі своєрідною формою участі аудиторії у вирішенні соціально значущих проблем [9, с. 117].

Історико-краєзнавчі тексти є одним з основних інструментів дослідження локальних спільнот [19; 22; 21]. А це накладає на журналістику певні завдання. *По-перше*, необхідність вписувати мікрорівневе краєзнавче дослідження до широкого історичного контексту із застосуванням узагальнювальної нарації, тобто вписувати унікальні краєзнавчі знахідки, опубліковані у пресі, в історію держави. *По-друге*, публікація краєзнавчих (локальних) журналістських текстів у пресі наближає читачів до пересічних особистостей свого краю, тобто уможливорює безпосередній діалог читача із носіями історико-краєзнавчого досвіду. В означеному контексті можна артикулювати поняття *краєзнавчий наратив*.

Оскільки творення тексту — акт завжди індивідуальний, особистісний, то автор залишається один на один з матеріалом, обмірковує його, аналізує, класифікує і відповідним чином презентує. Велику формувальну роль у текстотворенні відіграє спосіб інтерпретації матеріалу. Варто зауважити, що наративний підхід акцентує увагу не на об'єктивній події, а швидше на безпосередньому її контексті [6]. Обов'язковою для наративу є також хронологія викладу, що становить його характерну рису. Оповідач може і не дотримуватися у своєму тексті хронології подій, але тоді створений ним дискурс не є наративним. Однак

можна в окремих випадках порушувати хронологічний порядок. Наприклад, якщо оповідач для уточнення деталей повертається ще раз до вже згаданої ситуації або до попереднього періоду. У цьому випадку текст залишається наративним, але починає включати в себе особливі фрагменти з порушеною текстовою хронологією («ретроспективні фрагменти») [5, с. 17]. Важливо, що в момент комунікативної реалізації будь-якого повідомлення відправник і отримувач, тобто автор і реципієнт, перебувають у спільному «сьогодні». Чим меншою є часова дистанція між подією і її текстуалізацією, тим меншим і детальнішим є масштаб часової локалізації і параметризації подій.

Газетно-журнальна періодика, як правило, звернена до широкої аудиторії, і тому при розробці її текстової моделі слід використовувати зрозумілі й загальнозживані наративні засоби, уникати штучно ускладнених варіантів сюжетної лінії, тобто домогтися такого рівня чіткості й конкретності матеріалу, який був би в змозі забезпечити адекватну передачу повідомлення: без спотворення ідеї, без семантичних і психоестетичних деформацій, без втрати навіть найнезначніших оцінних нюансів. Звичайно, створення журналістського тексту — процес творчий. Велику роль у ньому відіграє авторське бачення й розуміння проблеми, його судження й висновки. Журналіст-наратор може передавати події, перебуваючи «всередині», тобто будучи очевидцем події, або «ззовні», тобто спостерігати її збоку, надаючи більшу перевагу у своїй оповіді «персонажам».

Краєзнавча інформація, що має різну тематику, не завжди передбачає її прочитання в запланований адресатом термін. Слід зауважити, що за умови відтермінованого прочитання таке повідомлення не втрачає, а лише змінює свою інформативну цінність: на зміну оперативності повідомлення приходить документальність, оскільки оповідь про місто або село для реципієнта вважається рідним краєм. Тому у краєзнавчому матеріалі цінується передусім його історичний аспект, певні спостереження подій, віддалених часом. Унаслідок цього газетний наратив членується за адміністративно-географічним принципом на континенти, країни, адміністративні райони, області, міста. Отже, співвідношення реального часу й часу, змодельованого у краєзнавчій медійній нарації, може слугувати однією з її класифікаційних ознак. Такою самою ознакою слід вважати і співвідношення простору реального й медійного. Як бачимо, *локалізованість* описуваної події як фактор її інформаційної валідності корелює із її *соціальною* значущістю [7, с. 109].

Текстова природа краєзнавчого нарративу полягає у звуженні «поля зору» наповненості матеріалу. Коли автора цікавлять, приміром, культурні ландшафти, тоді у фокус його уваги потрапляють окремі локуси, фрагменти, «визначні місця». Коли ж предмет авторського інтересу — «теми історії», тоді доводиться комбінувати різні підходи при створенні тексту — геополітичні, гео економічні, геокультурні, досліджувати наслідки якихось подій. Тому «наявність єдиної теми — це одна з абсолютних меж нарративу, яка не залежить від перспективи і способу його рецепції та інтерпретації» [10].

Робота журналіста над створенням краєзнавчої нарації передбачає декілька етапів: *1) безпосередня участь інформанта, тобто людини, що є джерелом краєзнавчої інформації для журналіста, у творенні тексту* (його рефлексії, спогади, накопичення окремих фактів у спостереженнях); *2) конструювання нарративу в такий спосіб, щоб інтерпретація подій стала зрозумілою читачам;* *3) мовна фіксація оповіді* (відтворення краєзнавчої теми завдяки «перенесенню» її у друкований формат); *4) аналіз* (вивчення нарративу щодо форми, стилю й розміщення життєвих фрагментів) і створення певної міні-теорії (власної версії краєзнавчої теми, яка описується), *виходячи із поставлених журналістських завдань і теоретичних уподобань;* *5) сприйняття читачами нарративу* (коментарі читачів). Таким чином, ми можемо зауважити, що кожен із перерахованих аспектів створення нарації може позначити як «саму нарацію та наратив, так і історію загалом» [2, с. 310].

Конститутивну ознаку будь-якого нарративу становить історія як аспект оповідної реальності. У журналістських текстах моделюється, як правило, конкретна історія, що складається з послідовно взаємопов'язаних подій із початком і кінцем, які в сукупності репрезентовані через мас-медіа, «становлять цілісний інформаційний композит» [14]. Історія створюється у процесі розповіді, яка є такою лише тоді, коли в її основі є реальні події. Тобто розповідь, яка існує завдяки зв'язку з історією, що в ній викладається, і є наративною [2, с. 66]. «Історизувати» означає «вкласти в історичну перспективу» певні історичні події для усвідомлення і кращого розуміння минулого [18, с. 75].

Таким чином, саме газетний краєзнавчий наратив є особливо цінним для читачької аудиторії, яка отримує можливість простежити реальне комунікативне створення і фіксацію знань про минуле, співвідношення індивідуальних спогадів та колективної пам'яті, різні версії

про минулі події тощо. Проте головна риса журналістських краєзнавчих текстів — брак настанови на створення «великого нарративу». З одного боку, у центрі уваги журналіста опиняються регіональні історичні постаті, але з другого — вони становлять окремі локальні нарративи. Важливою ознакою краєзнавчого журналістського нарративу є також і той факт, що подія про минуле (початок подій) проектується у *теперішній час*. І всі події описуються з точки зору *сучасної людини* [3, с. 101]. Тому слід розуміти, що будь-яка діяльність журналіста є впливом на історичну (соціальну) реальність, і цього не можна не враховувати.

Висновки. Дослідження краєзнавчих нарративів є важливою складовою частиною сучасного журналістикознавства, оскільки такі тексти виявляють важливі аспекти різноманітного світу людини, сприяють самоусвідомленню себе як частини загального регіонального простору, виступають чинником, що організовує співвідношення людини й середовища її існування, є неодмінним складником процесу самоідентифікації. Вивчення краєзнавчого складника газетного тексту з такої перспективи дозволить зосередитися на питаннях відображення національної самосвідомості на рівні текстової реалізації.

Проблематика нарративного журналістського тексту перебуває на стадії становлення, оскільки вивчення журналістських нарративів в Україні тільки починається. Об'єктом їх досліджень повинні все частіше бути публікації друкованих ЗМК, що може допомогти переходу сучасним регіональним медіа до цілісного погляду на історію краю, оскільки краєзнавчий текст може бути основою цілісного дослідження місцевої історії, культури і мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Брокмейер Й. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы [Електронний ресурс] // Вопросы философии. 2000. URL: <http://galapsy.narod.ru/PsyNarrative/Brockmeier.htm> (дата звернення: 15.01.2019).
2. Женетт Ж. Повествовательный дискурс // Фигуры : [в 2-х томах]. Москва : Изд-во Сабашниковых, 1998. Т. 2. С. 60–281.
3. Зозуль Т. В. Дослідження домінуючої конфігурації моделей стосунків через аналіз нарративу // Психологія і особистість. 2014. № 2. С. 100–108.

4. Ильин И. П. Постмодернизм. Словарь терминов. Москва : ИНИОН РАН; Интрада, 2001. 384 с.
5. Исследования по теории грамматики. Москва : Гнозис, 2008. 487 с. (Грамматические категории в дискурсе; вып. 4).
6. Карабаева А. Г. Нарратив в науке и образовании [Электронный ресурс] // Сборник материалов конференции. 2003. URL: http://anthropology.ru/ru/texts/karabaeva/educinnov_11.html (дата звернення: 18.01.2019).
7. Колегаева І. М. Хронотоп газетного дискурсу // Записки з романо-германської філології. 2006. № 17. С. 107–113.
8. Лабащук О. В. Формування натального нарративу // Родина Колессів — спадкоємність науково-мистецьких традицій : з нагоди 140-річчя від дня народження акад. Філарета Колесси. 2013. С. 260–275.
9. Люсий А. П. Местное знание, самописание и локальный текст: случай Крыма // Вестник Удмурдского университета. История и филология; т. 26. Ижевск, 2016. С. 117–122.
10. Милостивая И. А. К вопросу об исчислении границ газетного нарратива [Электронный ресурс] // Современные проблемы науки и образования, 2015. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=23129> (дата звернення 20.01.2019).
11. Папуша І. Що таке наратологія? [Електронний ресурс] URL: <http://rapusha.at.ua/publ/1-1-0-30> (дата звернення: 20.01.2019).
12. Передрій В. А. Поліфонічна наративність дискурсу блогу [Електронний ресурс] // Нова філологія. 2012. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_54_54 (дата звернення: 10.01.2019).
13. Почепцов Г. Г. Від Facebook'у і гламуру до WikiLeaks: медіакомунікації. Київ : Спадщина, 2012. 464 с.
14. Самарцев О. Р. Творческая деятельность журналиста (очерки теории и практики). Москва : Гаудеамус, 2014. 205 с.
15. Ткачук О. М. Наратологічний словник. Тернопіль: Астон, 2002. 173 с.
16. Тюпа В. І. Нарратив и другие регистры говорения [Электронный ресурс] // Narratorium. 2011. URL : <http://narratorium.rggu.ru/article.html?id=2027584>. (дата звернення : 10.01.2019).
17. Шмид В. Нарратология. Москва: Языки славянской культуры, 2008. 304 с.
18. Ярошенко В. Роль історизації у становленні раціональної громадянськості // Політичний менеджмент. 2008. №5. С. 75–84.
19. Allen B., Linwood M. From Memory to History: Using Oral Sources in Local History Research. Nashville, 1981. 172 p.

20. Labov W. The Transformation of Experience in Narrative Syntax. Philadelphia, 1972. 236 p. (Language in the Inner City).
21. *The Pursuit of Local History: Readings on Theory and Practice* / Ed. by Carol Kammen. Thousand Oaks, Calif, 1996. 240 p.
22. Felt T. E. Researching, Writing, and Publishing Local History. 2nd ed. Nashville, 1982. 165 p.

REFERENCES

1. Brokmejer J. (2000), «Narrative: problems and promises of one alternative paradigm» // *Voprosy filosofii*. Philosophy issues, available at: <http://galapsy.narod.ru/PsyNarrative/Brockmeier.htm> (accessed 15 January 2019).
2. Zhenett Zh. (1998). Narrative discourse. Figures, Vol. 2, Moscow : Izdatel'stvo Sabashnikovyh, pp. 60–281.
3. Zozul' T. V. (2014), «Investigation of the dominant configuration of relationships models through narrative analysis. Psihologija i osobistist'» // *Psychology and personality*, Vol. 2, pp. 100–108.
4. Il'in I. P. (2001). Postmodernism. Glossary. Moscow : Intrada, 384 p.
5. *Studies in the theory of grammar* (2008). Moscow : Gnozis, 478 p.
6. Karabaeva A. G. (2003), «Narrative in science and education» // *Sbornik materialov konferencii*, available at: http://anthropology.ru/ru/texts/karabaeva/educinnov_11.html (accessed 18 January 2019).
7. Kolegaeva I. M. (2006), «Chronotope newspaper discourse» // *Zapiski z romanogermans'koï filologii*, Vol. 17, pp. 107–113.
8. Labashhuk O. V. (2013). Formation of the natal narrative. Rodina Kolesiv — spadkoemnist' naukovu-mistec'kih tradicij : z nagodi 140-richchja vid dnja narodzhennja akad. Filareta Kolesi, pp. 260–275.
9. Ljusyj A. P. (2016). Local knowledge, self-description and local text: the case of Crimea. Izhevsk: Istorija i filologija, pp. 117–122.
10. Milostivaja I. A. (2015), «On the question of calculating the boundaries of the newspaper narrative» // *Sovremennye problemy nauki i obrazovanija*, available at: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=23129> (accessed 20 January 2019).
11. Papusha I. What is naratology?, available at: <http://papusha.at.ua/publ/1-1-0-30> (accessed 20 January 2019).
12. Peredrij V. A. (2012). «Polyphonic narrative of blog discourse» // *Nova filologija*, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2012_54_54. (accessed 10 January 2019).

13. *Pochepcov G. G.* (2012). From Facebook'y and glamor to WikiLeaks: media communications, Kyiv: Spadshhina, 464 p.
14. *Samarcev O. R.* (2014). Creative activity of a journalist (essays of theory and practice), Moscow: Gaudeamus, 205 p.
15. *Tkachuk O. M.* (2002). Narathological Dictionary, Ternopil': Aston, 173 p.
16. *Tjupa V. I.* (2011). Narrative and Other Speaking Registers. Narratorium, available at: <http://narratorium.rggu.ru/article.html?id=2027584> (accessed 10 January 2019).
17. *Shmid V.* (2008). Narratology, Moscow: Jazyki slavjanskoj kul'tury, 304 p.
18. *Jaroshenko V.* (2008), «The role of historization in the formation of rational citizenship» // *Politichnij menedzhment*, Vol. 5, pp. 75–84.
19. *Allen B., Linwood M.* From Memory to History: Using Oral Sources in Local History. Research Nashville, 1981. 172 p.
20. *Labov W.* The Transformation of Experience in Narrative Syntax. Philadelphia, 1972. 236 p. (Language in the Inner City).
21. *The Pursuit of Local History: Readings on Theory and Practice* / Ed. by Carol Kammen. Thousand Oaks, Calif., 1996. 240 p.
22. *Felt T. E.* Researching, Writing, and Publishing Local History. 2nd ed. Nashville, 1982. 165 p.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2018.

Received 01.11.2018.